

Reisverslag Fietsreis Rusland (Westen)

2009

Rusland heeft een oppervlakte van 17.098.242 km².

Er zijn ongeveer 141 miljoen inwoners (2008) bevolkingsdichtheid 8,2 inw./km².

'RUSLAND, fietsen in de voetsporen van de Tsaren'

Mijn totale afstand gefietst tijdens deze reis door Rusland is 1.986 kilometer.

Fietsreis 2009

~

RUSLAND

want hier is helemaal niets meer bekend en wordt nergens nog informatie gegeven over wat en hoe.

Mijn boekje Engels-Russisch zal hier waarschijnlijk meer dan welkom zijn om te kunnen bereiken waarvoor ik ook door het onbekende binnenland trek: het dagelijks leven zien, dat mee beleven en proberen contact te krijgen met de lokale bevolking.

Doordat alle plaatsen die ik wil bezoeken telkens een flink eind van elkaar verwijderd liggen, zal dit dan ook tot een mooie sportieve prestatie leiden. Een voordeel hierbij is dat er geen echt gebergte in mijn traject voorkomt, ook heel weinig vlakke delen, maar meestal heuvelachtig en een paar gebieden met korte, krachtige klimmetjes en afdalingen.

Als het een beetje lukt zoals ik gepland heb, dan wordt mijn grootste fietsafstand op reis met een paar honderd kilometer verlengd.

HET REISVERSLAG

Mijn eerste contact met Rusland is de hoofdstad Moskou, een miljoenenstad met veel moderne gebouwen en een vrij klein historisch centrum. Maar met een geschiedenis die in weinig andere wereldsteden zo grillig was. Van economische en culturele hoogtepunten, over afbraak en verkrotting, tot herwaardering en wederopbouw. Alles laat zo zijn sporen na, dat merk je in het straatbeeld, maar nog veel meer in de rand van de stad.

Op het platteland is het erg om te zien wat in driekwart eeuw verloren gegaan is aan historische en religieuze gebouwen, gewoon uit verwaarlozing door het regime. Gelukkig is er een nieuwe aanpak met een grote herwaardering en een indrukwekkende restauratie, maar er is ook heel veel definitief verdwenen.

De geschiedenis van de tsaren is ook een boeiend, maar toch wel heel apart hoofdstuk binnen de ontwikkeling van Rusland. Daar is een enorme rijkdom ontstaan, een rijkdom aan cultuur, een rijkdom aan kunst. Maar na eeuwen van macht en rijkdom, generaties lang, komt er een periode dat de machtshebbers geen voeling meer hebben met de gewone bevolking. Ze zijn steeds meer en meer bezig met hun persoonlijk bezit en rijkdom, zodat ze nog met moeite weten wat er gebeurt in het dagelijks leven rondom hen, ze leven in een andere wereld en gaan hier dan tenslotte ook aan ten onder.

De namen van de tsaren zeggen ook al veel over hun aanpak, om er maar enkele te noemen "Ivan de Verschrikkelijke" en "Vasili de Dronkaard" of "Jaroslavl de Wijze". Waarvan een nieuwe tsaar dikwijls de opvolger was van de op "tragische wijze" overleden voorganger.

Uiteindelijk was een revolutie binnen het land en een nieuwe politieke aanpak door de communisten onvermijdelijk geworden.

Het einde van de heerschappij van de tsaren lijkt me toch zo gelijkend op het einde van de macht van de Chinese Keizers en er is zo weinig geweten over het einde van het rijk der Maja's, Azteken, en vele andere hoogwaardige culturen, ..., maar misschien zijn ze toen ook allemaal aan dezelfde kwalen ten onder gegaan.

Een grote wantoestand is dus hier ontstaan bij de laatste tsarenfamilie in Rusland, hun rijkdom kon moeilijk geschat worden, terwijl er onder het volk steeds meer armoede kwam. Ondertussen waren ze zo ver van hun volk komen te staan dat ze geen aandacht hadden voor de werkelijke toestand in hun rijk en waarschijnlijk geen besef hadden van de revolutie die aan de gang was. Dit leidde dan ook tot de overname van de macht door de 'Bolsjewieken' van Lenin, en in 1918 zelfs tot het uitmoorden, van de tsaar en zijn volledige familie in Jekaterinenburg.

En soms denk ik, dat we met de huidige politieke en de zakelijke aanpak in onze "kapitalistische landen" wel opnieuw dezelfde richting uitgaan, onze bewindslui zijn ook de voeling met het gewone volk kwijtgeraakt, en met de hoge industriëlen en topmanagers is het al niet beter gesteld, hier is hun logisch denken en gevoel voor realisme helemaal verdwenen. Als daar geen wettelijke regeling voor gevonden wordt, gaan we nog woelige tijden tegemoet, met onvoorspelbare politieke omwentelingen.

Alhoewel de basisideeën van het communisme niet slechter zijn dan deze van de democratie, ... loopt in beide systemen de uitwerking totaal anders dan wat ervan verwacht wordt ..., want in werkelijkheid is het Sovjetcommunisme onder invloed van hun leiders duidelijk de verkeerde kant uitgegaan, terwijl onze democratie momenteel helemaal door het kapitalisme opgevreten wordt. Het "communisme" is ondertussen grotendeels verdwenen, met nog slechts enkele kleine overblijfselen. Voor mij is het nu een even logische vraag hoelang onze "democratie" de huidige evolutie nog verder kan verantwoorden aan haar eigen bevolking en de rest van de wereld.

Rusland: groot, onbekend, koud, veilig, ... ja ook dit laatste hoort er bij. Overal in het land, in stad en dorp zie je de politie en het leger. Je doet er goed aan om je te gedragen zoals ze van je verwachten, want ze zijn er helemaal niet mals voor hen die denken dat ze boven de wet staan (lees: zich niet aan het op hoger niveau geldend gedachtegoed houden). Meer nog, zelfs voor de Mexicaanse griep was ik niet bang, die hebben ze daar gewoon niet in dat land. En mocht die toch ergens opduiken, dan stopt men dit vlug in de doofpot, ..., dus dat gevaar is dan ook geweken, want daar kom je nooit meer uit.

De stad Moskou vraagt meerdere dagen om één en ander te bezoeken. Een wandeling door het oude centrum met de kathedraal, het kremlin en het rode plein, is op zich al mooi, maar er is nog veel meer. Er zijn heel wat musea en prachtige interieurs van hun kerken; maar ook gebouwen, zowel van politieke, religieuze, als van burgerlijke oorsprong, opgetrokken in heel uiteenlopende stijlen, van Jugendstil en barok tot Oudrussisch. Opvallend zijn ook de zeven Stalinwolkenkrabbers die over de ganse stad verspreid staan, gebouwd in een heel aparte stijl. Een bezoek aan de metro van Moskou mag zeker niet ontbreken, hier zie je metrostations net als paleizen, waaraan de beste kunstenaars van de Sovjetunie hebben meegewerkt. Met de bouw werd begonnen in 1932, het moest een visitekaartje worden voor de Sovjetstaat, met heel bijzondere architectuur, overal bogen uitgewerkt in marmer, veel mozaïeken, schilderijen, beeldhouwwerken en stijlvolle verlichting.

Ondertussen is het netwerk steeds verder uitgebreid en het drukste metronet ter wereld geworden, dat dagelijks gemiddeld 9 miljoen passagiers vervoert.

De stad Moskou verlaten is vanuit een onverantwoorde weelde en overbodige luxe via de vele datsja's en kottedzjes naar het bijna verlaten platteland rijden waar de tijd reeds lang lijkt stil te staan.

In de buitenrand van Moskou worden oude houten huizen door de rijke Moskovieten opgekocht. Hier brengen ze dan al hun vrije tijd door op hun datsja, wat voor hen een buitenverblijf is met een moestuintje, en vooral met zuivere lucht en open natuur.

Nog verder buiten de stad worden oude boerderijhuisjes met grote stukken grond opgekocht en omgebouwd tot een kottedzj, een stenen huis met alle moderne voorzieningen en met voldoende verharde ruimte om er hun luxe wagens te kunnen parkeren.

Het verschil tussen de steden en de dorpen is groot, een halve eeuw misschien. Maar het verschil tussen de oudere generaties en de jeugd is hier nog veel groter, te groot om gezond te zijn.

De grotere steden die ik bezocht, hebben allemaal hun historisch centrum met een kremlin, wat oorspronkelijk een versterkte burcht was. Binnen de muren staan zowel politieke als religieuze gebouwen, het lijkt soms alsof je midden in een sprookjesdecor staat.

Aan de rand van die steden zie je duidelijk het verschil tussen de gebouwen van voor, tijdens en na de Sovjetperiode. De eerste zijn weelderig versierde gebouwen die dikwijls vervallen zijn, daarna kwamen enkel nog lelijke uniforme betonblokken, en sinds het einde van de twintigste eeuw worden overal nieuwe moderne torengebouwen opgetrokken.

Op de boerebuiten is het communistisch verval nooit ver weg. Wat er nog overblijft van de grote bloeiperiode van vóór de negentiende eeuw is meestal in zo'n slechte staat dat je slechts met veel verbeelding kunt inschatten hoe mooi dit eens was. Want zelfs de verwaarloosde overblijfselen zijn nog wondermooi, alleen is alle glans en weelde meestal wel verdwenen. Sinds de val van de 'Muur' in 1989, met als gevolg het einde van de Sovjetunie, de USSR tot in 1991, is er buiten de grote steden trouwens ook niet veel veranderd, men heeft er nog een belangrijke achterstand in te halen. Terwijl een stad als Moskou dan zo veel luxe uitstraalt, dat het zelfs dicht bij het criminele aanleunt. Buiten Rusland waarschijnlijk door weinigen gekend, maar er zijn weinig landen in de wereld waar het verschil tussen de rijke klasse en de doorsnee burger zo'n grote proporties aanneemt zoals hier.

Voor de natuur alleen hoef je niet naar Rusland te gaan. Er is niets mis mee, want natuur is daar nog puur natuur, maar ook niets meer. Ik fietste soms een uur lang door hetzelfde berkenbos, en in andere gebieden even lang tussen meertjes en moerassen.

Een rivier door het vlakke landschap is gewoon een aaneensluiting van langgerekte meren, waar je soms heel ver moet rond fietsen, want bruggen zijn er weinig. Zelfs de Wolga is op veel plaatsen zo breed dat je soms twijfelt als je langs de rivier fietst of rond een meer. Andere streken hebben dan overal kleine, soms snelstromende riviertjes, en dat tekent heel

goed het landschap. Korte maar stevige hellingen, eerst naar beneden, over het riviertje en dan terug naar boven met telkens een stijgingspercentage tussen 6% en 12%, en dan nog met een afstand van minder dan 5 kilometer naar het volgende. In het begin zeer mooi om te fietsen, maar die 14e helling begin je toch al te voelen in de beentjes.

Hoogtepunten van deze reis, naast de historisch belangrijke plaatsen en gebouwen, zijn toch weeral de kleine steden en dorpen. Het dagelijks leven heeft me wel verrast, het prijsverschil en de levensstandaard tussen "Moskva" en het binnenland evenzeer. Er zijn hele gebieden die niet bewoond zijn, soms uitgestrekte moerassen, soms grote landbouwvelden, maar ook nog kilometerslange bossen.

Daar zie je dan ook taferelen die je in de bewoonde wereld niet tegenkomt. Een familie met vader, moeder en de kinderen komen uit het bos met zakken vers geplukte cantharellen en bosbessen. Wat een luxe voor ons, maar voor hen is dit niets speciaals, simpele producten van de natuur.

Verder kom je dan aan een constructie van een nieuw houten huis, volledig opgebouwd in boomstammen die zonder spijkers aan mekaar vastgemaakt worden. Eerst het volledig geraamte, dan pas worden de deuren en ramen er uitgezaagd.

De dorpen, het platteland, je kan het met geen enkele stad vergelijken, daar is weinig of niets van luxe, maar ook geen armoede en des te vriendelijker mensen.

Hier is de communistische Sovjetsfeer blijven hangen, men beseft er nog niet goed dat dit hoofdstuk afgesloten is. Zoals in Demyansk, een typisch landelijk stadje, waar de bazin van het hotel met mij naar de politie ging om er zeker van te zijn dat ik me liet registreren, alhoewel dit bij minder dan 3 overnachtingen op dezelfde plaats niet meer nodig is. Of zoals in Torzhok waar ik bijna een hotelkamer had in een mooi gerestaureerd gebouw, tot de vrouw besepte dat ze me niet kon registreren omdat het politiekantoor gesloten was. Maar weer vriendelijkheid alom, ze heeft me begeleid naar een ander hotel even buiten het centrum, waar het geen probleem was om te overnachten.

Contact met de bevolking is niet altijd gemakkelijk, alhoewel ze heel graag willen praten tegen een fietser. En de jongeren al liever dan de ouderen, want bij deze laatste is nog steeds een portie achterdocht en wantrouwen aanwezig, een blijvende erfenis van het communistisch regime. Soms lukt het wel, maar dan beweert iemand Duits te spreken: ein, zwei, drei, ..., en daar stopt het dan; of nog beter met deze die Engels sprak: Beatles, Sherlock Holmes, Queen, ..., en misschien nog een paar namen die hij net vergeten was. Beiden verspreidden wel een duidelijke geur van Wodka.

Wodka is heel belangrijk in het leven van de ouderen, het is alom aanwezig, men kan niet lang zonder. Gelukkig hebben de jongeren deze gewoonte niet overgenomen, ze houden wel van een biertje, maar nog meer van hun GSM, van hun Westerse kledij, of van hun mountain bike. De ouderen zijn nogal gesloten, hebben bijna schrik van de vrije wereld. Terwijl de jongeren zich echt vrij voelen, maar daarnaast toch wel heel beleefd zijn, als je de arrogante 'nieuwe rijken' buiten beschouwing laat.

De rijke klasse doen nog rijker dan de Westerlingen, terwijl de middenklasse het ook nog goed heeft, ze hebben een deftig huis, heel wat toestellen en meestal ook een auto. Maar spijtig genoeg behoort het grootste deel van de bevolking tot geen van beide, en hebben ... geen armoede ... maar heel weinig luxe.

Politiek is ook nog een moeilijke materie in dit land, alhoewel de jongeren er graag over spreken en openlijk hun gedacht zeggen tegen een buitenlander. Bij de ouderen echter blijven de lippen op elkaar als dit onderwerp aangesneden wordt. De oudere generaties blijven leven met de twijfels en vrees van vroegere tijden, dat zit veel te diep en gaat er nooit meer uit. Alleen de jonge generatie heeft een andere kijk op de samenleving. De media en internet spelen hierbij een zeer belangrijke rol.

Het zal inderdaad niet gemakkelijk zijn om dit land te besturen, teveel vrijheid kan al vlug naar misbruik en losbandigheid leiden, terwijl een terugkeer naar meer communisme ook geen optie is, en bij de jongeren zelfs veel protest zou kunnen teweeg brengen.

In de toeristische steden is een Engelssprekende jongere meestal wel te vinden, of zelfs af en toe een oudere die plots goed Duits blijkt te spreken (gestudeerd in Oost-Berlijn is meestal de uitleg). In de kleinere steden en dorpen gaat het er soms heel anders aan toe, zoals in Staraya Russa, er was slechts één hotel (en met 1200 roebel voor overnachting met ontbijt, trouwens de beste verhouding prijs/kwaliteit die ik tijdens mijn reis tegenkwam). Engels sprak daar niemand, maar gelukkig hadden ze wel een Engelse kaart in het restaurant. Alleen bleek toen ik bestelde dat niemand van het personeel begreep wat daar opstond, dus heb ik er dan maar de Russische kaart bijgehaald en mits het vergelijken van beide kaarten toch de gerechten bekomen die ik voor ogen had.

En toch is er duidelijk nog één en ander mis in dit land. Je ziet er dan peperdure wagens geparkeerd aan een datsja of kottedzj (wat hier enkel een tweede verblijf is van de rijke Moskovieten), met ernaast een klein houten huisje waar dan een hele familie in woont. Of ook nog het houten huis waarvan alle muren schuin staan, maar met een schotelantenne, en iedereen die er rondloopt is net aan het bellen met de GSM.

Ergens toch logisch dat er nog wat werk aan is, na zoveel jaren alle initiatief te zijn afgenomen, wat een eeuw lang verwaarloosd of zelfs verboden werd, kan moeilijk in één generatie weer opgebouwd worden.

Fietsen in het binnenland, lange afstanden, kleine dorpjes, weinig mensen, maar mooie dagdagelijkse taferelen, deze vind je nergens beschreven in de 'toeristenboekjes'. Hier staan enkel nog houten huizen en huisjes, meestal met rechte muren, maar dikwijls zo overhellend dat je er bij stormweer liever niet zou gaan schuilen.

Veel van hun huisjes zijn met fijne houten versieringen afgewerkt en in felle kleuren geverfd. Bijna allemaal hebben ze een houten afsluiting rondom hun tuintje, met een ouderwetse bloementuin erachter. Russen houden van bloemen, dat is duidelijk. Ieder dorpje heeft er ook een klein winkeltje dat volgepropt staat met voeding, waarvan de rekken met Wodka een flink deel in beslag nemen. Maar veel verse producten worden ook nog gewoon langs de weg verkocht, van aardappelen tot gerookte vissen, en veel gezinnen proberen

een extraatje te verdienen met het verkopen van wilde paddestoelen en bosbessen die ze in de bossen gingen plukken.

Van het weer mocht ik niet klagen, maar een echte zomer hebben ze daar toch niet. Al even wisselvallig als bij ons hier, af en toe bewolkt, 's morgens nog fris, met 14°C halfweg de voormiddag, terwijl in de namiddag de temperatuur toch meestal boven de 21°C klom. Naar het einde van de maand augustus zijn de temperaturen al heel wat lager, helemaal geen zomers gevoel meer, maar toch nog aangenaam om te fietsen. En zoals de Russen dan zelf zeggen: het was een goede zomer, wel een beetje kort, maar toch zonder sneeuw.

Ik wist niet dat de Russische cultuur zo rijk was. Evenwel 75 jaar stilgelegd, soms vernietigd. Maar langzaam zie je die historische waarden terugkomen, ook al buiten de grote steden. Ik heb een vermoeden dat men in dit land het toerisme wil stimuleren, en er is inderdaad voldoende materie om binnen een paar tiental jaar de grote massa te lokken. Alhoewel dit toch nog een paar generaties duurt tot ze het niveau van begin vorige eeuw opnieuw zullen bereikt hebben. En waarbij hoe dan ook veel gebouwen, kunst en tradities definitief verdwenen zijn. Buiten Moskou en enkele andere historisch belangrijke steden, staat toerisme hier nog in zijn kinderschoentjes. In de kleinere steden die door toeristen bezocht worden, zijn het dan bijna uitsluitend de Russen zelf, veel gezinnen met hun kinderen.

Het viel me echter wel op dat de jonge Russen heel veel met het verleden van hun land bezig zijn. Zelden zag ik zoveel jonge mensen musea bezoeken, zowel deze met historische achtergrond als deze met kunstverzamelingen, evenals de religieuze gebouwen die in hun oorspronkelijke staat terug gebracht werden.

Ik heb er trouwens ook enkele prachtige, maar bijna onbekende steden gezien, waar alles zich nog in de originele staat bevindt, wel goed onderhouden, maar van restauratie nog geen sprake. Zoals het verrassend mooie stadje Borisoglebskiy, de wegen in het centrum zijn nog onverhard, met een paar winkeltjes, een marktje en ook een kremlin, maar een hotel of restaurant zijn hier niet. Of een stadje zoals Yuryev Polsky, waar zelfs de boer nog met paard en kar tussen de taxi's over het centrale pleintje reed, hier heb ik wel kunnen overnachten en een gezellige avond gehad samen met de lokale bevolking.

Tver, dat is nu het type stad waar ik helemaal niet van hou. Snobisme van het begin tot het einde. Als je de winkelstraat doorwandelt ruik je de overdreven aangebrachte parfum van zowel vrouwen als mannen, alles door mekaar, zodat je er op het einde van de straat bijna onwel van wordt.

Wat een verschil met een stadje zoals Torzhok, hier niet veraf, en voor mij het sympathiekste uit mijn hele reis. De jeugd speelt er nog op straat, de jongeren zitten samen op de pleintjes bij het drinken van een biertje. Weinig of geen luxe, maar wel tevreden en hulpvaardige mensen. Een jong koppeltje wandelde meer dan een kilometer met me mee om zeker te zijn dat ik het hotelletje zou vinden (wat hier toch ook wel nodig was, want namen of uitgangsborden aan hun eenvoudige hotels en restaurants kennen ze hier nog niet).

De Zolotoje Kotso, beter gekend als de Gouden Ring, is een reeks steden die alle hun hoogtepunt kenden in de middeleeuwen. Met onbeschrijflijke herinneringen aan de bloeiperiode van de Russisch Orthodoxe kerk, de macht en rijkdom van de Tsaren en hun familie, maar met

evenzeer de sporen van minder dan een eeuw communistische verwaarlozing en teloorgang van deze weelde.

Elke stad heeft hier zijn kremlin, met enkele politieke, maar vooral veel religieuze gebouwen. Telkens opgericht in opdracht van een nieuwe tsaar die een paleis wou dat nog groter en mooier was dan dat van zijn voorganger.

De Russisch Orthodoxe Kerk is dan ook overal in het stadsbeeld aanwezig, met veel torens in verschillende bouwstijlen.

En als je denkt dat je zowat alles gezien hebt, en vooral voldoende kerken met 'uienbollen' bovenop hun torens, dan kom je in Sergiev Posad en hier raak je weeral niet uitgekeken. Wat een massa kerken verzameld, allemaal verschillend in stijl, binnen de muren van het Drievuldigheidsklooster H.Sergius, het religieuze centrum van de Russisch Orthodoxe Kerk (zeg maar het Russische Vaticaan).

Nu ik dit land van binnenuit gezien heb, ben ik er van overtuigd dat Rusland door politieke "wantoestanden" een grote achterstand opgelopen heeft. Indien de tsaren op een aanvaardbare manier hun land hadden bestuurd of indien het communisme niet zo extreem was tewerk gegaan, was "Russia" een wereldrijk geworden dat veel verder stond dan "America" nu.

... En inderdaad, ik heb hier met een totaal van 1.986 kilometer, mijn langste fietsreis gemaakt. ...